

Αρκάς, Ο Ιεροεξεταστής
 Μη εισεγγέκτης ημάς, Πατάκης,
 Αθήνα 2024, 64 σελ.

Κοιμάται μέσα του το ζώο

Από τον ΘΑΝΟ ΓΙΑΝΝΟΥΔΗ

Η νέα κόμικς σειρά του Αρκά, Ο Ιεροεξεταστής, που ξεκίνησε στο διαδικτυο και ήδη κυκλοφορεί το πρώτο βιβλίο της, επαναφέρει στο προσκήνιο το βέβηλο χιούμορ μέσω του οποίου ο πιο αναγνωρίσιμος Έλληνας κομίστας έγινε δημοφιλής. Στην εποχή μας, η σειρά αυτή ήδη επικρίνεται από πολλούς. Από τους οπαδούς της woke κουλτούρας κατηγορείται για σεξισμό, πατριαρχικές αντιλήψεις, μισογυνισμό. Απέναντι, θρησκόληπτοι τον μέφρονται για επίθεση εναντίον της θρησκείας, της παράδοσης και της πίστης για τα ίδια ακριβώς σκίτσα! Ίσως αυτό να είναι το μέτρο της ευστοχίας του. [ΤΒ]]

Κατά τη δεκαετία που πέρασε, ο –κατά γενική ομολογία– δημοφιλέστερος και πλέον επιτυχημένος Έλληνας σκιτσογράφος των τελευταίων σαράντα ετών, Αρκάς, είδε το όνομά του να γίνεται αντικείμενο συζήτησης και ανοιχτής αντιπαράθεσης (ακόμα και ξεκάθαρα πολιτικής). Κι αυτό δεν έλαβε χώρα στο πλαίσιο αναζήτησης της –έως και σήμερα απλώς θρυλούμενης– ταυτότητάς του, όπως συνέβαινε στις έως τότε περί του Αρκά συζητήσεις, αλλά προήλθε ως αποτέλεσμα της συνειδητής του απόφασης να πάρει αντιπολιτευτική πολιτική θέση κατά την περίοδο 2015-19, σχεδιάζοντας σκίτσα με ευθείες πολιτικές και επικαιρικές αναφορές. Ο σκιτσογράφος επικρίθηκε από κάποιους για πολιτική μεταστροφή και για συνειδητή χρησιμοποίησή του από συγκεκριμένη πολιτική παράταξη, κατηγορήθηκε για κομματικοποίηση της ως τότε ευρύτερα κοινωνικής του ματιάς, θεωρήθηκε από άλλες πλευρές ως προδομένος προοδευτικός ιδεολόγος, ενώ τέθηκε ανοιχτά στην κριτική ακόμα και η –βάσει των αριθμών και μόνο μεγάλη– ηλικία του, ως επεξήγηση μιας υποτιθέμενης «συντηρητικής μεταβολής».

Ανεξαρτήτως της πολιτικής συμφωνίας ή διαφωνίας του καθενός και της καθεμιάς μας με τις συγκεκριμένες πολιτικές παρατάξεις και τα πεπραγμένα τους², η μεγαλύτερη ένταση σε μια τέτοια κίνηση έχει πιθανότατα να κάνει εντέλει με το ίδιο το αισθητικό αποτέλεσμα, μια και τα εφήμερα σκίτσα, παρά την αναγκαιότητά τους για τη δημοκρατική πολυφωνία, είναι καταδικασμένα να χάνουν πολύ σύντομα τη συγκεκριμένη σκοπιμότητα και την επαφή με την επικαιρότητα, ενώ, παράλληλα, συχνά γίνονται όπλο

Αρκάς / Πατάκης

Ο υψηλόβαθμος Καθολικός Ιεροεξεταστής στο νέο σύμπαν του Αρκά τηρεί σοβαιοφάνεια και κοινωνική ευπρέπεια, καθώς κι έναν θρησκευτικό τυπολατρικό φαρισαϊσμό, ενώ στην πραγματικότητα ζει πλουσιοπάροχα και παλεύει με τα εσωτερικά του, αγalίνωτα πάθη, καθώς και με το φόβο του πειρασμού και της θεϊκής τιμωρίας. Λίπτα στον Ιεροεξεταστή, ως πιστός σύντροφος και ταυτόχρονα ως ατομιστής αρβίβιας που κοιτά μονάχα το ατομικό του συμφέρον, στέκει ο απρόσωπος δήμιος Μπερδούγος.

προς όφελος επικαιρικών στοχεύσεων των επιμέρους παρατάξεων, όπως συνέβη και στην περίπτωση του δημοφιλούς σχεδιαστή. Πράγματι, το πέρασμα λίγων μόλις ετών τα κατέστησε μάλλον περιθωριακά και δευτερευοντα στο μεγάλο και πολύπλευρο corpus της πολύχρονης πορείας του Αρκά.

Η κυβερνητική αλλαγή του

ευρύτερο. Με όπλο την άμεση αλληλεπίδραση των social media και του διαδικτύου, αλλά και με την ευκαιρία προσέγγισης βάσει θεματικής και αρκετά μικρότερων ηλικιακά αναγνωστών, ο Αρκάς άνοιξε ομολογουμένως αρκετά τη βεντάλια και το άνοσμα του συγκεκριμένου μικρόκοσμου, έχοντας, όμως, ως τίμημα τόσο μια φθορά κι έναν κορεσμό που φέρνει η επανάληψη παραπλήσιων μοτιβών και καταστάσεων όσο και τη διαμόρφωση της (εσφαλμένης) εντύπωσης περί μιας άνευρης οατρικά «μονοκαλλιέργειας» της θεματικής και περί ενός τέλματος της ζωντανίας και της πηγαίας ζωτικής δύναμης με τις οποίες η γραφή του υπήρξε εξαρχής αδιάρρηκτα συνυφασμένη.

ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΡΘΟΤΗΤΑΣ

Πράγματι, ορισμένοι όψιμοι αναγνώστες του Αρκά φαίνεται πως εξεπλάγησαν βλέποντάς τον τους τελευταίους μήνες να προωθεί διαιδικτυακά μια νέα του σειρά υπό τον τίτλο *Ο Ιεροεξεταστής*, φτάνοντας στο σημείο να τον κατηγορήσουν για σεξουαλικοποίηση του λόγου του, ακατάλληλα και προκλητικά σκίτσα καθώς και για προσβολή των ιερών και των οσίων. Πέραν της άγνοιας κάθε προέλευσης και παράδοσης της σάτιρας από την αριστοφανική αρχαιότητα, τον αναγεννησιακό Ραμπελαί μέχρι και την πρόωμη νεωτερικότητα, μια τέτοια απόφαση αποδεικνύει περίτρανα και βασική άγνοια της ως τώρα πορείας και των σημείων αναφοράς του ίδιου του δημιουργού. Μέσα στις δεκαετίες τής, έστω και ετεροβαρούς, μείζονος παρουσίας του, ο σχεδιαστής έχει προβεί με εξαιρετική μαεστρία τόσο σε κωμωστικές επιθέσεις σε θρησκευτικές

αγκυλώσεις, εμμονές, φαρισαϊσμούς και προκαταλήψεις (*Η ζωή μετά*) όσο και σε αμιγώς σεξουαλικά σατιρικά σκίτσα, με το ζωικό βασίλειο να λειτουργεί στην περίπτωση αυτή ως αντανάκλαση των ανθρώπινων παθών, των μοντέρνων εγκλωβισμών και των πολλαπλά φαλκιδευμένων βαλβίδων επιβολής, κυριαρχίας και εκτόνωσης (*Καστράτο, Ο κόκορας, Ξυπνάς μέσα μου το ζώο κ.ά.*). Από την άλλη, επανήλθε ταυτόχρονα και η κριτική περί ενός Αρκά που αδυνατεί να προσαρμοστεί στις επιταγές της εποχής κι επιμένει με ένα χιούμορ πιο καυστικό από τα όρια της πολιτικής ορθότητας που το αποστεωμένο σήμερα επιτάσσει.

Παρατηρούμε, λοιπόν, πως ο Αρκάς έχει τοποθετηθεί ανάμεσα στις μυλόπετρες της μάχης για το λεγόμενο «woke» φαινόμενο⁶ και την πολιτική ορθότητα, με τη μία, ασαφώς «προοδευτική» και αναφερόμενη σε αμερικανικότητα ρεύματα, πλευρά να τον εγκალεί για σεξισμό, πατριαρχικές αντιλήψεις, μισογυνισμό και χονδροφοβία και την άλλη, υπερσυντηρητική και νεομεσαιωνικά θρησκόληπτη, να τον μέμφεται για επίθεση εναντίον της θρησκείας, της παράδοσης και της πίστης για τα ίδια ακριβώς σκίτσα!

Ποιος είναι, όμως, ο περί ου ο λόγος Ιεροξεταστής και πού κινείται; Δίχως να κατονομάζει ανοιχτά την Ισπανία ως χώρα αλλά φωτογραφίζοντάς την, ο Αρκάς δομεί έναν (εξαιρετικά καλαισθητό οπτικά) υστερο-μεσαιωνικό / πρώιμο νεωτερικό κόσμο, με αρκετές τις αναλογίες και τις αντανάκλασεις με τις σχέσεις εξουσίας, την υποκρισία και τα ανθρώπινα πάθη τού σήμερα. Ο πρωταγωνιστής του μικρόκοσμου αυτού, υψηλόβαθμος Καθολικός Ιεροξεταστής και ισότιμος με τους «κοινωνικά ισχυρούς» μα δυστυχείς του σύμπαντος του Αρκά, όπως τον Καρχαρία από τα *Επικίνδυνα Νερά*, τηρεί μια υποτιθέμενη σοβαροφάνεια και κοινωνική ευπρέπεια, καθώς κι έναν θρησκευτικό τυπολατρικό φαρισαϊσμό, ενώ στην πραγματικότητα ζει πλουσιοπάροχα και παλεύει με τα εσωτερικά του, αχαλίνωτα πάθη, καθώς και με το φόβο του πειρασμού και της θείκης τιμωρίας. Απηχώντας δευτερογενώς τον Φρόλλο της *Παναγίας των Παρισίων* του Βί-

Ακόμα μια σελίδα από τον Ιεροξεταστή του Αρκά.

κτωρος Ουγκώ, κανοναρχείται από ένα ακόρεστο και καταστρεπτικό πάθος για μια αισθησιακή νεαρή μάγισσα που τον προκαλεί ακατάπανστα κατά τη διάρκεια των βασανιστηρίων, δίχως όμως να εκπληρώνει την επιθυμία του – παίζοντας, έτσι, το μοναδικό παιχνίδι που είναι σε θέση να την κρατήσει στη ζωή και να μην την οδηγήσει στην πυρά. Το πάθος του Ιεροξεταστή, ωστόσο, δεν έχει απόληξη την τραγωδία παρά την εξ αντανάκλασως γελοιοποίηση του προτύπου και της συνυφασμένης μ' αυτό δύναμης και εξουσίας που έχει μια υποτιθέμενη μεταφυσική αναφορά αλλά στην πραγματικότητα στέκει παντελώς ανίκανη μπροστά στη μη ευδωχή των στόχων της.

Δίπλα στον Ιεροξεταστή, ως πιστός σύντροφος και ταυτόχρονα ως ατομιστής αριβίστας που κοιτά μονάχα το ατομικό του συμφέρον, στέκει ο απόρσωπος δήμιος Μπερδούγος (με εμφανείς εδώ τις γλωσσικές αναφορές στην ισπανική γλώσσα), ο οποίος επικάθεται πλάι σε δεκάδες δευτερογενιστές του έργου του Αρκά που λειτουργούν ως «ατακαδόροι» και

παράλληλα ως αντανακλάσεις και προβολές του ίδιου του σχεδιαστή, τονίζοντας την αληθινή και κυνική όψη των πραγμάτων που κρύβεται πίσω από την υπερφίαλα δομημένη επιφάνεια. Εκτός από τη (φοβερή ομολογουμένως) χημεία των δύο αυτών χαρακτήρων που δομεί, ο Αρκάς πλάθει μια εποχή με επιστήμονες, αιρετικούς, μάγισσες, επισκόπους και τις σεξουαλικά ακόρεστες γεροντοκόρες αδερφές τους, εξοχικά, καθεδρικούς, εκκλησιές, κάστρα και καλύβες, τοποθετώντας τον αναγνώστη μέσα σε ένα σύμπαν πειστικό και αυθύπαρκτο, ένα σύμπαν που καταρρέει ωστόσο με πάταγο μέσα από τη σκληρή και ανελέητη σάτιρα κατά θεσμών, παθών και της γενικευμένης υποκρισίας.

ΜΙΑ ΣΕΙΡΑ ΑΦΗΝΕΙ ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΕΣ

Δεν είμαστε φυσικά σε θέση να γνωρίζουμε το πώς (και αν) θα εξελιχθεί *Ο Ιεροξεταστής* κατά τα προσεχή έτη, το πόσο θα διαπλάτυνθεί ο κόσμος του ή το ποιες χαρακτήρες πρόκειται να τον

πλαισιώσουν⁷. Η ιδιαίτερη διαδικτυακή απήχηση της σειράς, που η αντικειμενική πραγματικότητα των ψυχρών αριθμών αποδεικνύει, αποτελεί δίκαιο μαχαίρι, μια και μπορεί κάλλιστα να οδηγήσει και σε κορεσμό, όπως η πρόσφατη περίπτωση της *Ρόζας* απέδειξε, αν και το παρελθόν του Αρκά αποτελεί εχέγγυο για τη δυνατότητα των διαφόρων project του να μακροημερεύουν δίχως να απωλέσουν τη γενεσιουργό ζωτικότητα τους.

Με την ως τώρα παρουσία του, πάντως, ο Καθολικός αγέλαστος ιερέας που άγεται και φέρεται από πάθη ορμώμεντα και καταπιεσμένα, έρχεται να σταθεί ισότιμα δίπλα σε κορυφαίους ήρωες του σύμπαντος του δημοφιλιούς γελοιογράφου κι έχει ήδη κερδίσει επάξια τη θέση του πλάι στα «κλασικά» έργα του, μια και αναμφίβολα συνιστά την πιο φρέσκια, κεφάτη και συγχρόνως καυστική και δηκτική ματιά του Αρκά εδώ και πολύ καιρό.

Ας ελπίσουμε η σημερινή και διμέτωπη «Ιερά Εξέταση» που περιγράψαμε να μην τον οδηγήσει σύντομα ούτε στην «πυρά» ούτε σε κανενός είδους «δήλωση μετανοίας»... ■

1. Με μια συγκεκριμένη θεωρία εξ αυτών να φαίνεται ομολογουμένως ως η πειστικότερη.
2. Ο γράφων, μάλιστα, προσπαθεί συνειδητά να τοποθετηθεί αμερόληπτα, παρότι έχει υπάρξει μέλος πολιτικού κόμματος κατά το μεγαλύτερο μέρος της ενήλικης ζωής του.
3. Άραγε διαπαντός ή προσωρινά;
4. Επιλογή για την οποία ο Αρκάς δέχτηκε, επίσης, κριτική.
5. Πρόκειται για τη σειρά *Η Ρόζα* που μετρά (ως τώρα) 25 αυτοτελείς τόμους, ξεπερνώντας σε έκταση κάθε άλλη δουλειά του Αρκά μέχρι σήμερα.
6. Ο τίτλος εντός πολλών εισαγωγικών, καθώς αποτελεί και «κατηγορία - ομπρέλα» και, εντέλει, ετεροκαθορισμό ετεροβαρών και, συχνά, ανοιχτά αντιπαρτιθέμενων μεταξύ τους, αιτημάτων.
7. Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, έχει ήδη λάβει χώρα διαδικτυακά μια διεύρυνση χαρακτήρων που κινείται στο ίδιο μήκος κύματος και κλίματος.